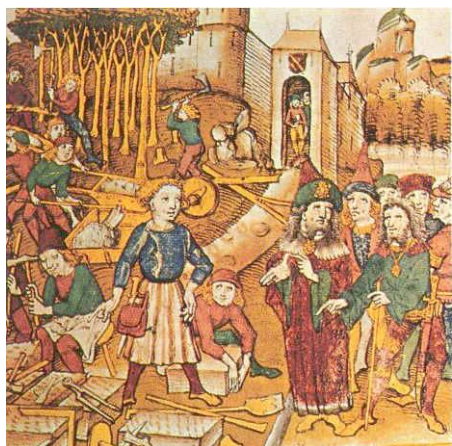

Положај деце кроз историју

Од најпримитивнијих заједница може се пратити положај детета у породици. Људски чопор у примитивним заједницама брзо је схватио да од бројности чланова групе зависи опстанак и моћ племена.

У феудалном друштву је, такође, од чланова породице зависила њена економска, социјална и материјална сигурност. Из тих потреба деца су морала веома рано да напусте детињство и посвете се тешким пословима и одговорностима. Када деца нису могла говорити у своје име, као и жене, већ је увек за њих говорио неко други. Сматрани су малим људима.

У средњем веку деца су радила у другим породицама као послуга или шегрти. По су углавним били послови послуживања за столом, намештање кревета и слично. Образовање су стицали током шегртовања, где је власник домаћинства своје знање, вештине и искуства преносио на дете које ради за њега. У образовању деце у средњем веку најважније је било да стекну знања из књига о лепом понашању и учтивости. Пошто није постојао систем школовања, овом начину одгоја придавана је велика пажња.

У средњем веку је постојала је и велика смртност мале деце, али емоције жаљења нису биле интензивне као данас, јер би на место умрлог детета долазило друго, новорођено дете. Занимљиво је да богате мајке никада нису дојиле своју децу, већ су

плаћале другу жену да то ради уместо њих. Један од честих смртоносних ризика био је и пад из кревета или колевке. Могло се десити да се беба угуши у кревету ако би је дадиља ставила да спава са њом. Ова несрећа је била толико честа, да је била један од грехова који су се највише исповедали.

Када би деца из добростојећих породица порасла почињале су муке. Са учења у породици, заснованог на наградама, прелазило се на учење са учитељима, које су претежно чиниле казне, због чега се фигура наставника често повезивала са шибом. Уџбеник из тог доба саветовао је да деца уче по четири слова дневно. Први дан је увек био посвећен словима а, б, с и д одакле и назив абецеда. Ово је време када је играчака било мало, а детињство је кратко трајало. Постојале су игрице у којима су се попут коцкица данас, бацали кости оваца или коза, потом лутке, мехурићи од сапуна, лажни витезови и госпе, љуљашке, жмурке, боћање... Имали су и штуле које су у ствари служиле пастирима да са висине посматрају стада и да се брже крећу међу стоком. Зими, у време свињокоља, деца су на располагању имала и бешику, коју би надували и користили као балон.

У 15. и 16. веку велике промене доживљава породица која има могућност остваривања интимнијег приватног живота него што је то било могуће у ранијим вековима. Ово се одразило и на иконографију породице, па су слике жена, а затим и деце преправиле у великом броју календара, молитвенике и разне друге зборнике на маргинама уметничког стварања. Све је веће занимање за децу, они се називају надом Цркве, а у 16. веку написан је велики број катихизиса посвећених верском одгоју најмлађих. Почев од 15. века широм западне Европе оснивају се дечији црквени хорови.

Та деца из хора се на тај начин издвајају из масе верника и постају битан део мисе. Велики број сведочанстава из 16. века показује да се мењао и однос према смрти детета. Пре 16. века мало је погребних слика на којима је приказано дете, да би их временом било све више. У музеју у Ганду два сачувана крила триптиха који је насликао Жерар Хоренбут приказују Лиевина ван Потелберга, саветника-порезника Карла Петога, његову жену и петоро деце од којих је четворо умрло у детињству што означава присуство крстића у склопљеним рукама. Ова и слична уметничка дела указивала су на промену односа према детету и детињству, а до времена Луја XIV породичне слике се све чешће организују око детета које се смешта у средиште слике.

У 15. и 16. веку, одгајање деце се постепено мења. Шегртовање је замењено школовањем, али само за дечаке. Девојчице су морале да чекају тек 19. век да би им се дозволило да иду у школу. Стицање знања у школама је јако критиковано, јер су се деца издвајала из природног окружења и претила им је опасност да упадну у лоше друштво.

Ренесанса (препород) означава период новог времена, бујање живота након мрачног средњег века. Педагошка мисао је била прожета жељом за новим сазнањима и

откривањем неистаженог. Хуманизам и ренесанса су период дуготрајне педагошке револуције.

Најпознатији педагози су били: Томас Мор, Томасо Кампанела, Еразмо Ротердамски, Франсоа Рабле, Мишел Монтењ. Васпитање деце се окреће ка очигледности, реалности, са примерима из природе и свакодневног живота. Циљ је био развој тела и душе. Школи је додељен задатак да интереантним садржајима мотивише децу и одбачена је средњовековна сурова метода мучења. Чак се и од родитеља очекивало да имају благе методе васпитавања.

Један од највећих хуманиста тог периода Еразмо Ротердамски, у свом делу „Похвала лудости“ упућује оштру критику цркви и образовању које је она пружала. Велику важност је придавао култури језика и изражавања, а од учитеља је захтевао универзално знање.

У савременом добу настаје велика популаризација психолошких теорија у одгајању деце и жарке жеље да се детету пружи оно најбоље. Већ је постојао велики број литературе о деци, углавном медицинске природе, али се онда јавља и она која говори о емотивним и друштвеним потребама деце. Држава преузима контролу над децом, те се велика пажња придаје ономе што кажу лекари, психијатри, стручњаци за одгајање, брачни саветници, лидери јавног мњења.

